

Irodánkat gyakran keresik fel különböző állampolgárságú házastársak azzal az igénnyel, hogy vagyoni viszonyaikat szeretnék rendezni. Cikksorozatunkban ismertetjük „a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról” szóló (EU) 2016/1103 tanácsi rendeletet (a továbbiakban Házassági Vagyoni Rendelet vagy Rendelet) amely irányadó lehet olyan jogviszonyokra, amelyekben nemzetközi elem szerepel, függetlenül attól, hogy Magyarország az egyezményhez nem csatlakozott.

1. Általános információk

A Házassági Vagyoni Rendelet 2016. június 24-én a bejegyzett élettársak vagyoni viszonyaira vonatkozó az (EU) 2016/1104 tanácsi rendelettel együttesen került elfogadásra, a két rendelet szerves egységet alkot. Mivel az egységesen előkészített és megfogalmazott rendeletsomagból a tagállamok nem választhatták meg, hogy csak az egyiket vagy csak a másikat kívánják alkalmazni, így az a tagállam, amelyik akár a házastársak, akár a bejegyzett élettársak vagyoni viszonyaira vonatkozó rendeletet nem kívánta alkalmazni, a másiknak sem lehetett a részese. Mindkét rendelet a legátfogóbb szabályozást tartalmazza; egyrészt kollíziós jogi előírásokat állapítanak meg, másfelől eljárásjogi kérdéseket is rendeznek, így a joghatóság, a határozatok elismerése és végrehajtása kérdéseit is. 2016. január 29-étől a következő tagállamokban kell a fenti hivatkozott rendeleteket alkalmazni: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Luxemburg, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Szlovénia, Spanyolország, Svédország. Nem csatlakozott az egyezményekhez Magyarországon kívül Dánia, Észtország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Románia és Szlovákia. Fontos megjegyeznünk, hogy miután a rendelet csak 2019 januárjában lépett hatályba, alkalmazásával, értelmezésével kapcsolatban az Európai Unió Bírósága ez idáig még nem hozott döntést, tehát gyakorlata még nincsen. Miután rendeletekhez Magyarország nem csatlakozott, a hazai bíróságoknak e jogszabályt értelemszerűen nem kell alkalmazniuk, azonban lehetnek olyan esetek amikor külföldön élő magyarok a rendelet alkalmazását választják.

A továbbiakban tanulmányunk első részében a Házassági Vagyoni Rendelet legfontosabb általános jellegű szabályait, joghatósági, alkalmazandó jogra vonatkozó és elismeréssel kapcsolatos fontosabb rendelkezéseit ismertetjük.

2. A rendelet hatálya és fogalmi rendszere

i.) A házasság, a házassági vagyoni rendszer fogalma

A Házassági Vagyoni Rendelet 1. cikke a jogforrás hatályát a házassági vagyoni rendszerekre nézve állapítja meg, kiemelve, hogy nem alkalmazandó – különösen – adó-, vám- és közigazgatási ügyekre. A Rendelet a házasság tekintetében ugyanakkor nem korlátozódik a különműek házasságára, mivel az nem definiálja a „házasság” fogalmát, tekintettel arra, hogy azt a tagállamok nemzeti joga határozza meg¹. Ebből pedig az következik, hogy azokban a tagállamokban, ahol az azonos nemű partnerek is házasságot köthetnek, ott mind a különmű, mind az azonos nemű házastársak vagyoni viszonyaira alkalmazni kell a rendeletet.

ii) A házassági vagyoni megállapodás fogalma

A Rendelet 3. cikke értelmezésében a házassági vagyoni rendszer „a házastársak egymás közötti, illetve harmadik személyekkel fennálló, házasság vagy annak felbontása következtében létrejött vagyoni viszonyaival kapcsolatos szabályok összessége”, a házassági vagyoni megállapodás pedig „a házastársak vagy a házasulandók között létrejött olyan megállapodás, amelyben azok házassági vagyoni rendszerükről rendelkeznek”. A Rendelet értelmezésében a házassági vagyoni rendszert tág értelemben kell felfogni, és ebben az értelmezésben ide tartoznak a kógens és választható vagyoni rendelkezések, a házastársak egymás közötti és harmadik személyekkel szemben fennálló viszonyai, a vagyoni kezelés kérdései, továbbá a házassági vagyoni viszonyok bontás vagy különválás idejére történő rendezésének vagyoni következményei is.²

iii. A Rendelet hatálya

A Házassági Vagyoni Rendelet több olyan ügyet is kifejezetten kizár a hatálya alól, amelyek kapcsolódnak a házassági vagyoni joghoz, és egyúttal előkérdésnek is tekinthetők

¹ (17) Ez a rendelet nem határozza meg a „házasság” fogalmát, amelyet a tagállamok nemzeti joga határoz meg.

² E rendelet hatályának ki kell terjednie a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos valamennyi olyan polgári jogi (18) szempontra, amely a házastársak vagyoni állapotának mindennapi kezelését, valamint a vagyoni rendszer – különösen a pár különválásából vagy a házastársak egyikének halálából fakadó – megszüntetését érinti. E rendelet alkalmazásában a „házassági vagyoni rendszer” kifejezést önálló fogalomként kell értelmezni, amelynek nemcsak azokat a szabályokat kell magában foglalnia, amelyekről a házastársak nem térhetnek el, hanem a házastársak közötti megállapodás alapján az alkalmazandó joggal összhangban választható szabályokat is, illetve az alkalmazandó jog vonatkozó alapszabályait, amennyiben vannak ilyenek. Ez nemcsak egyes nemzeti jogrendszerek által a házasság esetében lehetővé tett konkrét és kizárólagos vagyoni konstrukciókat foglalja magában, hanem a házastársak között, illetve a házastársak és harmadik személyek között fennálló és közvetlenül a házastársi kapcsolatból, vagy annak felbontásából eredő vagyoni viszonyokat is.

lehetnének. A Házassági Vagyoni Rendelet 1. cikk (2) bekezdése értelmében a rendelet nem alkalmazható a házastársak jogképességére, a házasság létezésére, érvényességére, illetve elismerésére. Nem tartoznak továbbá a rendelet hatálya alá a más Európai Uniói rendeletekkel rendezett, de a házassági vagyoni joghoz kapcsolódó ügyek, mint a tartási kötelezettségek és az elhalt házastárs utáni öröklés. Ugyanígy kizárja hatálya alól a házasság időtartama alatt megszerzett és a házasság időtartama alatt nyugdíjjövedelmet nem keletkeztetett öregségnyugdíj-jogosultság vagy rokkantsági nyugdíj-jogosultság házastársak közötti átruházására vagy kiigazítására vonatkozó, bármilyen jellegű jogosultságot érintő kérdéseket, figyelembe véve a tagállamokban meglévő, egyedi rendszereket.

Nem alkalmazható továbbá a rendelet vagyontárgyra vonatkozó dologi jogok természetére, továbbá az ingatlannal vagy ingósággal kapcsolatos jogok nyilvántartásba vételére, az e nyilvántartásba vételre vonatkozó jogi követelményekre, valamint az ezen jogok nyilvántartásba vételének vagy nyilvántartásba vétele elmulasztásának a joghatására.

A cikkünk folytatásában a Rendelet joghatósággal, alkalmazandó joggal, jogválasztással, valamint a határozatok elismerésével és végrehajtásával fogunk foglalkozni.